

ÁVKKÁLAŠ GÁVNNADEAMIT

Govven: Ørjan Bertelsen/Nordnorge.com

**OAHPAN- JA FUOLAHUSBÁLVALUSAT BOAZODOALUS
BOAZODOALLU – BEARAŠEALÁHUS MAS LEA ERENOAMÁŠ GELBBOLAŠVUOHTA**

Ut på vidda -prošektii oahpásmuvvan ja dan álggaheapmi

Ut på vidda – manne?

Govven: Magnus Strom, Nordnorge.com

Mánnga boazodoallobearraša sáhttet dárbbasit liigealáhusa ja lassidietnasa. Ealli kultuvra, luondu, eallit ja olbmot leat buorit gáldut oahppamii, máhttimii ja oadjebasvuhtii. Das bohciidit ávkkálaš gávnadeamit. Dan dáfus sáhttet boazodoallobearrašat fállat bálvalusaid maid mánát, nuorat, rávisolbmot ja boarrásat dárbbasit.

Ut på vidda – oahppan- ja fuolahusbálvalusat boazodoalus lea našuvnalaš prošeakta álggahuvvon háhkan dihte dieđuid dárbbuid ja geavaheddjiid birra ja dan birra maid don boazoeaiggádin fertet diehtit ovdal go álggahat dán doaimma.

Ulbmil lea ásahit fálladaga mánáide, nuoraide ja rávisolbmuid geat dárbbasit oahppat barggu bokte, gávdnat searvevuoda ja buriid oktavuodaid ja oahppat sámi servodaga ja boazodoalloaláhusa birra.

Eanandoalus gávdnojit vástideaddji fálladaga. Ut på vidda hukse daid vásáhusaid ja máhttu ala maid mii Norggas leat ožžon Inn på tunet oktavuodas 15 jagi áiggis.

“ *Buorre fuolahus lea go soames du oaidná ja vára váldá dus nu movt don leat. Buorre eallinkvalitehta lea oahppan, máhttin, loaktin ja gullelašvuohhta.*

STÁHTUS

Boazodoallofylkkat leat Finnmárku, Romsa, Nordlándá ja Trøndeláhka/Hedmárku, main leat oktiibuot sullii 140 suohkana. Ássit leat sápmelaččat ja dáččat, ja maiddái sisafárreaddjit geat bohtet sihke oarjemáilmmis ja vel dobbelis.

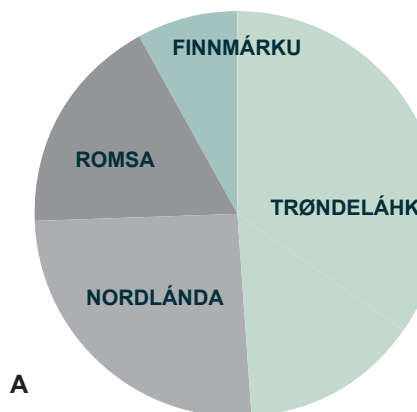
Tabealla A ja B

Boazodoallofylkkaid ássit (SSB logut 2014).

B

Álbmot	Mánát 0–5 jagi	Mánát 6–17 jagi	Rávisolbmot	Oppalaččat
Trøndeláhka	31 293	63 981	369 037	464 311
Nordlándá	15 045	33 551	191 659	240 255
Romsa	10 669	22 876	133 743	167 288
Finnmárku	4 755	10 670	59 566	74 991

Hedmárku olmmošlohku ii leat mielde.

A

C

Sámi boazodoallu (logut 31.3.2017)	Siidaosit (doalut)	Olbmot siidaosiin
Nuorta-Finnmárku	166	924
Oarje-Finnmárku	214	1519
Romsa	50	212
Nordlándá	42	230
Davvi-Trøndeláhka	39	190
Lulli-Trøndeláhka/Hedmárku	30	158
Supmi	541	3233

Gč. Resursarehketdoalu raportta, Eanandoalldirektoráhtta 2016/2017

Buot fylkkaid boazodoallit leat mánnga jagi duollet dálle ain bovden mánáidgárddiid ja skuvlaluohkáid gárddi lusa mearkumiid ja eará barggaid oktavuodas. Dat lea buorre, muhto ii leat dan mađe ahte das šattašii liigealáhus.

Budejju suohkan lea 10 jagi fállan buot 6. luohkkálaččaide vejolašvuoda fitnat Ersvika sámi siiddas ovttá beaivvi oahpánuvvan dihte sámi kultuvrii, eallimii ja siidda bargguide. Aarportes lea boazoeaiggát Ragnhild Sparrok Larsen vuostáiváldán skuvlaluohkáid juohke čavčča.

Boazodoallobearrašiin leat dávjá buorit resurssat ja nanu máhttu iežaset ealáhusa birra. Boazodoallobearrašis leat dávjá eanet gelbbolašvuodas, nu go ovdamearka dihte pedagogat, buohceidivššarat dahje eará profeshuvnnat.

Boazodoallobearraša máhttu, ja duohta servodatberostupmi, lea buorre vuolggasadji searvat Ut på vidda doibmii ja das háhkat liigealáhusa.

Fálaldat stuora ja unna olbmožiidda

Norggas dárbbasit mánát, nuorat ja rávisolbmot oahppat ain eambo sápmelaččaid birra, sin historjjá, kultuvrra ja boazodoalloealáhusa birra. Erohusaid birra máhttu, ja ipmárdus ja dohkkeheapmi daidda, veahkeha hukset oktavuodaid ja eastada álbmotčearddaid ja ealáhusaid riidaleames.

DÁRBUBU

Boazodoallobearrašat sáhttet dárbbasit liigeealáhusaid main háhket liigedietnasa. Dat sáhttet leat bálvalusat maid ovddas oastit mielas mákset ja maidda lea johtu.

Mátkkošteapmi ja báikkálaš biebmobuvttadeapmi leat dál liigeealáhusat maidda eatnasat leat oahppásat. Dál boahá Ut pá vidda odđa vejolašvuohtan.

Suohkanat dovddahit dárbbu boazodoallobearrašiid fálaldagaide mánáide, nuoraide ja rávisolbmuide. Mánáidgárddit ja vuoddoskuvllat dárbbasit oaidnit ja

deaivvadit sámivuodain. Terapiija dahje divššu oktavuodas sáhttet eallit, doaimmat ja sosiála searvevuohta adnot oassin lágidemiin.

Siida (mii dás mearkkaša oktavuoha orrunsajis, gárddis dahje ruovttus) adnojuvvo pedagogalaš resursan, dahje veahkin terapiijas gos giella, kultuvra, historjá, árbevierut, ja servodat leat oassin doaimmain. Seamma ládje leat eallit, luondu, ekologijja ja biras dehálaš oasit buot das.

“ Mánát ja nuorat sáhttet vásihit vnostehágu skuvlii, givssideami ja loavkašuvvamiid, buša, aktovuoda, garra balu, deprešuvnna, áicilvuodaváttuid dahje ADHD. Heivehuvvon fálaldagat nu go Ut pá vidda, sáhttet leat ávkkálaččat ohppiide geat rahčēt skuvllas.

DIHTET GO

ČIEŽA FÁKTORA BUORI PSYHKALAŠ DEARVVAŠVUHTII JA OAHPPAMII

- Identitehta ja iešárvu. Dovdu ahte sus lea árvu.
- Eallima ulbmil. Dovdu ahte leat oassin juogamas mii lea stuorát go ieš, ja ahte lea soames gii su dárbbáša.
- Máhttin. Dovdu ahte dohkke juogamasa.
- Gullevašvuohta. Dovdu ahte gullat juosat/muhtimii ja dovdat gullevašvuođa muhtin sadjái.
- Oadjebasvuohta. Sáhttit dovdat, jurddašit ja láhttet nu ahte ii dárbbáš ballat.
- Sosiála doarjja. Muhtin gii dovdá su ja berošta sus.
- Sosiála fierpmádat. Muhtin geainna juogada jurdagiid ja dovduid, gullat searvevuhtii.

Oahppat barggu bokte

Oppalaš oahppoplána rahpá vejolašvuođa oahppat barggu bokte. Ávžžuhuvvo birrasa váldit atnui oahpahas. Oahpahas ferte oppalaččat áigái oazžut oktavuoda skuvlla lagasbirrasiin ja atnit ávkki resurssain mat doppe leat.

Heivehuvvon oahpahas lea doaba mii dahká varierema ja iešguđetlágan molsaevttolaš oahppanbáikkiid atnima dohkálažžan. Iešguđetlágan oahppit iešguđetlágan oahppaneavttuiguin gáibidit mánga ja

mánggabealálaš oahppanhámiid ja birra-siid. (Gč. Máhttoloktema ja OM06 oahppoplána). Suohkaniin lea dáikko bokte vejolašvuohta addit sámi oahpahasii sisdoalu ja maiddái váldit ovddasvástádusa

das ahte heivehit oahpahas. Heivehuvvon fálaldagat nu go Ut pá vidda sáhttet gokčat dáid dárbbuid.

Govven: Egil Revhaug

Geat leat oastit?

Oastit leat suohkanat ja stáhta. Mánnga suohkanlaš bálvalusa, fylkkasuohkana ja stáhta ášahusa leat muitalan ahte sii dárbbasit molssaevttolaš oahppan- ja fuolahusarenaid iežaset ássiide.

Suohkaniin sáhtttá váldit oktavuoda ovttatadjo-diheddjiiguin ja bajásšaddama ja dearvvašvuodabargiiguin dahje sosialbargiiguin ja singuin ovt-tas heivehit bálvalusaid.

Fylkkasuohkaniin leat joatkkaskuvllat áigeuov-dilis oastit.

Stáhtas leat BUF-etáhta (mánáidsuodjalus), NAV-bargu ja alit oahppoásahusat áigeuovdil.

Eai buot suohkaniin, joatkkaskuvllain, mánáid-suodjalusain, NAV doaimmain dahje allaskuvllain leat seamma dárbbut. Váldde oktavuoda iežat suohkaniin, ránnjásuohkaniin, dahje báikkálaš stáhtakantuvrraiguin gullat sin dárbbuid birra. Dat lea oassi ráhkkaneamis ja márkanfievrrideamis mii dárbbasuvvo ovdal go ášahat Ut pá vidda fállal-daga.

“*Siida sáhtttá leat vuogas sadji oahppamii ja fuolahussii – boazodoallobearraša, sámi kultuvrra ja giela, elliid, luon-du ja árgabeaivválaš barggu lahkosis. Mihttu lea ovttaskas olbmo mahttin, ovdáneapmi ja bures veadjin.*

Mánnggalágan geavaheaddjit

Olu olbmot, geain lea sámi duogáš dahje eará duogáš, dárbbasit heivehuvvon doaimmaid, sosiála searvevuoda ja vejolašvuoda oahppat praksisa/barggu bokte. Ut pá vidda -prošeakta lea čoahkkinastán válljejuvvon suohkaniiguin, ja sii leat namuhan mánnga iešguđetlágan geavaheaddjiioavkku áigeuovdil.

Ovdamearkkat - ovttaskasgeavaheaddjit dahje joavkkut:

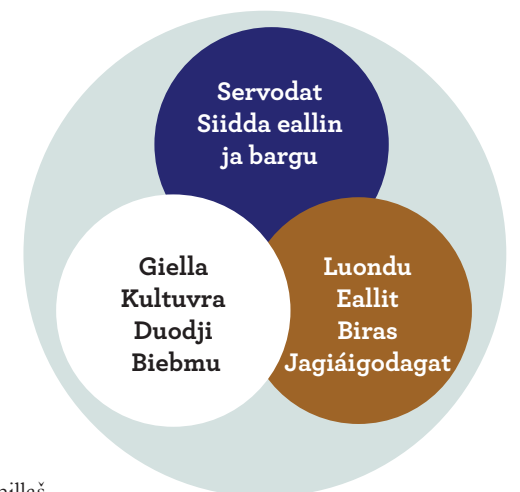
- mánát ja nuorat geat skuvllas rahčēt oahppamiin, dahje geat rahčēt sosiála oktavuodaiguin
- vuodđoskuvlla skuvlaluohkát ja mánáidgárddit
- mánát mánáidsuodjalusas
- bargguhis nuorat geat dárbbasit bargohárjehallama ja ulbmillaš doaimmaid
- nuorat geain lea várra heaitit joatkkaskuvllas
- nuorat geat dárbbasit praksissaji/oahpahallansaji
- rávisolbmot geat leat váldime alit oahpu, ovdamearkka dihte oahpaheaddjit, mánáidsuodjaluspedagogat, sosionomat ja earát
- nuorat ja rávisolbmot gárrenmirko- dahje psykiatriijafulahusas
- boaresolbmot geat orrot ruovttuin ja geain lea árra demeansa
- beaivedoaimmat báhtareddjiide ja asyloahcciide integrerema dihte servodahkii
- earát geat dárbbasit eanet oahppat boazodoalloeláhusa birra ja sámi organisašuvnnat, fitnodagat ja eaktodáhtolaččat

Mánnggalágan veahkki

Boazodoalu siiddain ja sin bargosearvevuodain ja orrunsajiin sáhtttá veahkehit mánáid ja rávisolbmuid

- oazžut buoret iešdovddu máhttima bokte ja oahppat barggu bokte
- oahppat ja ipmirdit eanet sámi servodaga, kultuvrra ja historjja birra
- hárjehallat ovddasvástádusdovddu ja empatiija go lea olbmuiguin ja elliiguin ovttas
- atnit áiccuid
- searvat rumašlaš doaimmaide ja oazžut buriid vásáhusaid
- nannet identitehta dan bokte go oahpánuvvá iežas ruohttasiidda
- oazžut oadjebasvuoda sosiála oktavuodain
- oazžut vásáhusaid ja muittuid olles eallimii

Ut pá vidda ulbmil lea atnit boazodoalu, siidda ja luonddu resursan ja arenan ulbmillaš doaimmaide, máhttimii, persovnnalaš ovdáneapmái ja loaktimii.

Sosiála gelbbolašvuohta unnida aktovuoda ja dovddu ahte lea olggobealde

Ut på vidda -fálaldaga sáhtta maid defineret arenan dahje báikin gos hárbhallá doallat oktavuodaid ja ovdánahtta sosiála gelbbolašvuođaid ovttasbarggu ja fysalaš doaimmaid bokte. Olu mánát ja nuorat dárbašit molssaevttolaš oahppansaji gos fysalaš doaimmaid, oktavuodahárbhallamiid ja praksisa bokte olahit buriid fágalaš mihttomeriid ja persovnnalaš ovdáneami. Dán lágan molssaevttolaš máhttin-arenat sáhttet leat buorit psyhkalaš dearvvašvuhtii, ja sáhttet unnidit dan dovddu ahte lea akto ja olggobealde. Oktavuoda bokte elliiguin oahppá empatiija, ovddasvástá-dusa ja dovdduid čájehit.

BUORRE OVTTASDOAIBMA

Siiddas
elliid ja olbmuid ovttasdoaimma

Sosiála oktavuodát
earáiguin joavkkus

Jodiheaddji siidajodiheaddji
doaimmajodiheaddjin

OVDDASVÁSTÁDUS JA OVTTASBARGU

Fágalaš ovddasvástáduš

- Skuvla/mánáidgárdi
- Dikšunásahus

OVTTASBARGGU HEIVEHEEAPMI

Fállis lea ovddasvástáduš DBS (dárogiilli HMS), elliidčálgu, bargoneavvuid ja siidda visttiid ja rusttegiid ovddas.

Ut på vidda -prošeavtta bargu

Prošeakta lea našuvnnalaš prošeakta boazodoallofylkkain Finnmárkkus, Romssas, Nordlánddas ja Trøndelágas/Hedmárkkus ja dan bargu lea:

- Čielggadit dárbbu ođđa liigealáhusaide
- leat guovddáš gos fállit ja oastit ožžot dieđuid
- rávvet ja bagadallat boazodolliid geat háliidit ásahit bálvalusaid
- movttiidahttit ásahit ovttasbargguid ja fierpmádagaidda

Bivdde šaddat miellahtun Facebook-joavkkus: Ut på vidda Facebook-joavkkus sáhtta ožžut fierpmádaga gos jearat ráđiid, ja jámma oáččut dieđuid ja beasat oaidnit ávkkálaš artihkkaliid. Prošeaktajodiheaddji Ethel Seljevold lea joavkku hálldašeddji.

UT PÅ VIDDA -PROŠEAKTJODIHEADDJI

Prošeaktajodiheaddji vástida áinnas jus háliidat rávvagiid, čujuheami dahje leat jearaldagat.

Sáddes e-boastta Ethel Seljevoldii:
fmtrese@fylkesmannen.no
dahje ringe 77 64 20 11.

Čállingottis lea oktavuodaolbmuid opalaš listu ja sis leat oktavuodát boazodoallofylkkaid Fylkkamánniiguin, fylkka-suohkaniiguin, suohkaniiguin ja Innovasjon Norgiin.

DOARJAGAT, LOANAT JA RUHTADEAMIT

Ut på vidda -prošeavttas eai leat várrejuvnon ruđat maid ásaheaddjit sáhttet oheat. Prošeakta sáhtta gokčat goluid gelbbolašvuođadoaimmaide maid prošeakta lágida, ovdamearkka dihte oahppomátkkiide, kurssaide, čeahkanemiide ja dohkkehanortnegiid ovdánahttimii. Gávdnovit maid eará sajít gos ásaheaddjit ja suohkanat sáhttet oheat doarjagiid ja loanaid.

Eanet dieđuid doarjagiid, loanaid ja ruhtadeami birra sáhtta ožžut Ut på vidda prošeaktajodiheaddjis. Dat guoská sihke ásaheaddjiide ja suohkaniidda.

Dáin ásaheaddji leat neahttasiddut doarjagiid ja loanaid birra:

- Innovasjon Norge
- Eanandoalodirektoráhtta – boazodoalu ovdánahttinfoanda BOF
- Sámediggi
- Fylkkasuohkan, geahča iežat fylkka doarjagiid ealáhusovdáneapmái
- Suohkaniin lea ealáhusfoanda, gulaskutta iežat suohkanis

Göven: Frank Andreassen / nordnorge.com

Gos sáhtát eambo oahppat geavaheddjiid birra?

Olu boazodollin leat buorit resurssat ja olu máhttu boazodoalloeláhusa birra. Boazodoallobearrašiin leat maid dájvá olbmot geain lea alla oahppu, nu go pedagogat, sosionomat, buohccidivššárat, dahje eará virgejoavkkut. Dárbu kursii vuolgá das makkár gelbbolašvuotta ja vásáhusat leat ovdalaččas. Diehtu geavaheddjiid birra sihkkarastá buori kvalitehta.

Oasti ja fálli (boazodoalli) ferteba ovttasbargat bálvalusaid heiveheamis geavaheddjiid eavttuide ja dárbbuide. Geavaheaddjít sáhttet ánnas searvat dása.

Prošeakta láchá diliid nu ahte álggaheaddjít ožžot áigequovdilis Dearvvašvuoda-, biras- ja sihkarvuodakurssa. Ávžžuhuvvo ahte álggaheaddji buot ovddemus čáđaha álgo-veahkkekurssa. Dakkár kursat lágiduvvojit dájvá lagasbirrasis.

Mudui ožžot álggaheaddjít fáldaga searvat

- oahppanmátkkiide
- čoahkkanemiide gos huksejit fierpmádagaide ja juogadit vásáhusaid
- fierpmádagaide
- áigequovdilis beaivekurssaide maid Innovašjon Norge lágida

Dasa lassin boahá prošeakta árvvoštallat dárbbu ovdánahttit, dahje gaskkustit kurssaid iešguđetlágan fágasurggiid siskobealde mat leat heivehuvvon iešguđetlágan ulbmiljoavkkuide, ja ásahit rávvenortnegiid.

Dohkkehanortnet

Vai leat dohkkehuvvon Ut pá vidda fállin de galgat čáđahit dohkkehanortnega. Lea Matmerk Oslos mii lágida dohkkehanortnegiid Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta (EBD) ovddas. Dohkkehanortnet sihkkarastá geavaheddjiid várálašvuodaid ja lihkohisvuodaid vuostá dan botta go leat siiddas, orrunbáikkis dahje gárddis. Lea maid čielga gáibáduš ja sihkarvuotta geavaheddjiide ahte fálli lea dohkkehuvvon.

Dohkkehanortnegii gullá sierraheivehuvvon

- DBS-vuodđokursa (HMS-kursa) oaivvilduvvon oahppan- ja fuolahusbálvalusaide
- Álgoveahkkekurssa
- Kvalitehta- ja sihkarvuodakursa

Loga eanet dán siiddus: matmerk.no

Doppe oainnat makkár Inn pá tunet dohkkehanortnet lea. Doaimafáldagat maidda galgá dohkkehus bohtet 2018 mielde dahje 2019 álggus.

OVTTASBARGU

Suohkanovttasbargu

Livčči buorre jus suohkanat ovttasbarget, vai lea doarvái álbmotvuodđu oastit dihto meari oahppan- ja fuolahusbálvalusaid.

Ovttasbargu boazobargiid gaskkas

Suohkaniin leat olu geavaheaddjoavkkut, nu ahte boazodoalli ferte välljet moadde geavaheaddjoavkku. Ádjána oahppat ja hárrjánt. Loahpas buorrána gánnaheapmi go vällje ráddjet geavaheaddjoavkkuid danne go de šaddá buorre kvalitehta ja buorre beaggin geavaheddjiid ja ostiid guovdu.

Nuppi vuorus sáhtá boazodoalli välljet geavaheaddjoavkkuid maid eará eai leat välljen. Dainna lágiin ožžot mánga geavaheaddjoavkku fáldaga. Min mielas sáhtáše maid boazodoallit ovttasbargat áigodagaide mielde, buozanvuodaid oktavuodas dahje dalle go lea olu jearalmas.

Vásáhusat čájehit ahte ferte álggu rájes juo vuoruhit fierpmádaga go ođđa ealáhusa lea álggaheame. Lea stuora ovdamunni oahppat guđet guimmiineaset, gávdnat ođđa čovdosiid

Dat álkidahtá bálvalusaid fállama suohkaniidda ja stáhtii.

Matmerk leat gáibádušat dasa movt bargoneavvuid vurkkoda siiddas, gárddi luhtte dahje orrunbáikkis. Galgá álo leat rávisolmmoš mielde go lea elliid lahka ja go atná bargoneavvuid.

ja ovttasbargovugiid. Prošeakta veahkeha gávdnat fierpmádagaide ja ovttasbarguid.

Suohkana ja boazodoalli (fálli) ovttasbargu

Eanandoalu Inn pá tunet oktavuodas čájehuvvo ahte lea hui mávssolaš ahte fálli (boazodoalli) ja suohkan (oasti) bures gulahallaba, doallaba oktavuoda ja ovttasbargaba. Suohkan ferte leat mielde heiveheame bálvalusaid, vai dat leat bures heivehuvvon geavaheddjiid eavttuide.

Prošeavttas lea sierra Facebook-joavku. Bivdde šaddat miellahttun!

 Ut pá vidda

“*Prošeavtta ulbmil lea ovdánahttit boazodoalloeláhusa, gos oahppan- ja fuolahusbálvalusat buoridit dietnasa, seammás go báikegoddii oazžju buriid ja heivehuvvon fáldagaide iežas geavaheddjiide, sihke sidjiide geain leat sámi ruohttasat ja identitehta, ja earáide.*”

Fágalaš čanastupmi

Eanandoallu lea 2002 rájes ožžon hárijáneami iežaset ángiruššamis liigealáhusas grønn omsorg (ruoná fuolahus), mat leat eanandoalu oahppan- ja fuolahusbálvalusat. Dál dat gohčoduvvo Inn pá tunet. Gávnnat eambo dieđuid dán našuvnnalaš neahttasiiddus: matmerk.no/no/inn-pa-tunet

Ráđdehus lea ráhkadan našuvnnalaš Green care strategijja, dan gávnnat dáppe: bit.ly/greencarestrategi

Boazodoallu álggahii iežas Ut pá vidda -prošeavtta jagis 2016. Dat leat oahpahan- ja fuolahusbálvalusat boazodoalus maid boazodoallobearrašat lágídit. Dás ovddos guvlui čohkke prošeakta ávkkálaš dieđuid ja liŋkkaid deike: bit.ly/utpaviddastart

Inn pá tunet oktavuodas leat leamašan dutkan ja ovdánahttinprošeavttat doaimmas mánga jagi. Mánnga dutkanprošeavttas leat buorit bohtosat mat leat čadnon elliidassisterejuvvon intervensuvdii, mii mearkkaša elliid ja olbmuid ovttasdoaimman. Mii čujuhit dutkamiidda ja dutkanprošeavttaide main fád-dán lea ruoná fuolahus ja lundui vuođuštuvvon intervensuvnnat: bit.ly/forskningsprosjekt

Geahča maid čujuhusaid dutkamiidda Nordic green care network ruovttusiiddus: bit.ly/greencarenetwork

Agdera universitehtas lea oppalaš govva dutkanprošeavttain, dutkanbohtosiin ja dutkiidfierpmádagas antrozoológijja birra Agder-guovllus ja davviriikkalaš dutkanfierpmádagas Green care and Naturebased interventions.

Čujuhusat ja ávkkálaš liŋkkat ruovttusiidduide fágaššiiguin

Helsenorge.no
mentalhelseungdom.no
forskning.no
leve.no
kriser.no
psykologiforeningen.no
statensbarnehus.no
ung.no
sinneshelse.no
psykiskhelse.no
adhdnorge.no
udir.no/nullmobbing

“ Eallit sáhttet vástidit geavaheddjiid dárbbuide guoskkahit, oažžut sosiála doarjaga ja eallit sáhttet leat gaskaoapmin ja sosiála katalysáhtorin.*
- Christine Olsen, doavttirgráda elliidassisterejuvvon intervensuvnnas
*erfaringskompetanse.no | nyheter | medisinfrie-tilbud-dyretterapi

Luohkkálanjas siste luohkkálatnji olgun. Báhpiris ja liánttas niibái ja murrii. Olu báikkit gos sáhttá oahppat ja olu vuogit movt oahppat.

MOVT BOAHTIT JOHTUI?

1. DÁSSI

Áiggun/In áiggo

Guovddáš jearaldagat leat liikot go bargat olbmuiguin ja asttat go ja háliidat go hukset liigealáhusa bearraši.

Mii ávžžuhit du váldit buori áiggi jurddašit dan birra, maid don háliidat ja maid don asttat. Jurddaš makkár resurssat dus ja du bearrašis leat, sihke olmmošlaš ja materiálalaš, mat leat áigeaguovdilát álggaheapmái. Dus soitet resurssat maid ieš it fuobmá juste dál? Makkár olbmui-guin háliidat bargat, mánáiguin, nuoraiguin, rávisolbmuiguin vai boarrásiiguin, vai mánggalágan joavkkuiguin?

Loga ruovttusiidduid maidda leat čujuhan dán gihppagis. Iskka makkár dárbbut iežat suohkanis ja ránnjásuohkaniin leat, áinnas maiddái báikkálaš stáhta etáhtain ja joatkkaskuvllain. Searvva oahppanmátkkiide dahje fina guossis olbmuid luhtte geat leat juo bargan dáinna. Innovasjon Norge Arktisk lágida dávjá oanehis áigeaguovdilát kurssaid du lahkosis. Kursafálaldagaid gávnnat neahttasíidus innovasjonnorge.no

Ut pá vidda -prošeavtta prošeaktajođiheadđi sáhtta leat ságastallanguoibmin dutnje, ja sáhtta sihke cavgilit ja rávvet ja čujuhit ávkkálaš oktavuodaide.

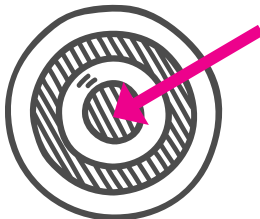
2. DÁSSI

Plánen ja fitnodatplána

Dál galggat geahččat dárkileappot makkár resurssat dus leat olamuttus ja maid dárbbášat vai beasat johtui.

Oastimat ja ruhtadeapmi

- Máid dárbbášat? Lávu, gámme, eará visttiid, bargoreaidduid, elliid?
- Movt galggat ruhtadit dan, dárbbášat go loana dahje doarjaga?
- Makkár kurssaid dárbbášat, DBS (HMS) -kurssa ja gos daid gávnnat?
- Makkár siehtadeamit leat dárbbášlaččat (orohagain, gálvolágededđjüguin, bargiid bálkáhít, ja nu ain)?
- Áiggut go fállat bálvalusaid birra jagi, vai áigodagaid mielde?
- Bálvalusaid sisdoallu. Movt heivehit dan du geavaheadđejoavkkuide?
- Man álki lea du bálvalusa olahit?

Márkanfievrredeapmi ja vuovdin

- Makkár dárbbut leat du suohkanis, ránnjásuohkaniin, joatkkaskuvllain ja stáhta etáhtain lagasguovllus?
- Geat leat vejolaš oasttit ja movt galggat olahit sin?
- Hattit
- Vuovdinkanálat
- Dárbbášat nama/logo, ruovttusiiddu, Facebook-siiddu, ja soaittát maid dárbbášit oanehis gihppagačča

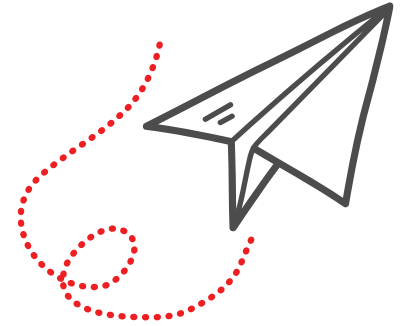
3. DÁSSI

Plánaid čađaheapmi

Ovdal go álggahat fertet oazžut sadjái daid maid leat plánen

Movt sáhttet oastit ja geavaheadđjit gávdnat du ja du fálaldaga?

Oza Internehtas. It dárbbáš leat juohke sajis, muhto gávnna kanála gos sáhtát mitalit iežat fálaldaga birra ja gos olahat iežat ulbmiljoavkku. Ruovttusiidu ja vel nubbi kanála soaitá leat doarvái. Omd: Ruovttusiidu, Facebook, Twitter, Instagram, Youtube. Váldde oktavuoda aviis-saiguin ja rádion, mital álggaheami birra ja bovde guossái. Hága dárbbášlaš siehtadusaid.

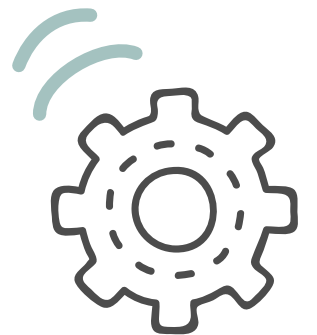

4. DÁSSI

Doaibma

Buohkat geat álggahit juoidá dihtet ahte sii álget proseassain mas ohppet hárnjaneami bokte ja go dađistaga rievdadit rutiinnaid ja čađaheami, vai buvttá dađistaga buorrána.

Oza vejolaš ostiid, bovde sin guossái, evtot ovttasbargguid bálvalusaid hárrái. Searvva fierp-mádagaide gos juogadit vásáhusaid ja máhtu. Gulahala ostiiguin, sádde áinnas oanehis raport-taid ja govaid iežat doaimmain. Čuovo mielde movt geavaheadđjit liikojit du bálvalusaide, leat go duhtavaččat, liikojit go daidda?

Čuovo mielde movt du geavaheadđjit liikojit du bálvalusaide – leat go duhtavaččat, liikojit go daidda?

Govven: www.visithelgeland.com
Trym Ivar Bergsmo og Magnus Strøm/nordnorge.com

UT PÅ VIDDA

Ut på vidda -prošeavtta eaiggádat leat Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta (EBD) ja Norgga Boazosápmelaččaid Ríikkasearvi (NBR). Sámedikkis ja Gieldda- ja ođasmahttindepartemeanttas leat ovddasteaddjit stivrenjoavkkus. Romssa fylkkamánnis lea čállingoddi ja prošeaktajodiheaddji. Prošeakta álggahuvvui 1.1.2016 ja loahpahuvvo 1.1.2019.

Oahppan- ja fuolahusbálvalusat boazodoalus definerejuvvojit heivehuvvon ja kvalitehtasihkkaraston fáldaldahkan mas lea sámi siida (searvevuohta, orrunsadji, gárdi) báikin, lagas oktavuodát sámi kultuvrii, duodjái, árbevieruide, historjái, olbmuide ja gillii. Guovddáš gáibádus lea ahte suohkana fágabargit ja boazodoalli gii áigu ovdánahttit fáldaldaga, ovttasbarget bures. Lea álo oasti fágalaš instánsa geas lea fágalaš ovddasvástádus. Lea dehálaš váldit vuhtii geavaheddiid oainnu ja mielváikkuhusa. Boazodoallis lea ovddasvástádus áimmahuššat dearvvašvuoda, birrasa ja sihkarvuoda.

Dáppe gávnnat eambo Ut på vidda -prošeavtta birra:
bit.ly/utpaviddastart

Gulahallan

Prošeaktajodiheaddji Ethel Seljevold
e-poasta fmtrese@fylkesmannen.no
telefovdna 77 64 20 11/mobiila 975 12 870

Finnmárkku, Romssa, Nordlánda ja Trøndelága fylkkamánniin leat maid oktavuodápersovnnat Ut på vidda -prošeavttas:

Karianne Varsi, Finnmark fylkkamánni
Ellen Margrethe Oskal, Romssa fylkkamánni
Ingrid Roaldsen, Nordland fylkkamánni
Risten-Marja Inga, Trøndelag fylkkamánni

